

RESUMÉ: Grundläggande anvisningar om dataskydd för kommunerna, del 1: Rollen som personuppgiftsansvarig i kommunen

Detta dokument är en resumé av del 1 i de grundläggande anvisningarna om dataskydd för kommunerna, som handlar om rollen som personuppgiftsansvarig i kommunen. Resumén har skrivits så att den ska vara lättläst och lättförståelig för vilken som helst arbetstagare eller förtroendevald som arbetar med dataskydd i en kommun, samkommun eller för en intressentgrupp till dessa.

En tydlig ansvarsfördelning är grunden till allt dataskyddsarbete. Ansvarsfull och transparent hantering av personuppgifter skapar förtroende för kommunens verksamhet och förebygger rättsliga utmaningar och dåligt rykte.

Kommunerna ska säkerställa att

- personuppgiftsansvarigas uppgifter och dataskyddsansvaren har definierats i förvaltningsstadgan och i övriga interna bestämmelser
- det finns tillräckligt med resurser för dataskyddsarbetet
- personalen är utbildad och har fått anvisningar om dataskyddsfrågor
- verksamheten övervakas och dokumenteras.

1. Rollen som personuppgiftsansvarig

Kommunen är en juridisk person och en myndighet. Inom kommunen och som en del av den finns också självständiga myndigheter. En kommunal myndighet kan vara ett organ eller en tjänsteinnehavare. Kommunen och dess myndigheter utgör tillsammans en juridisk person. En personuppgiftsansvarig som avses i dataskyddsförordningen kan vara en kommun, ett kommunalt organ och/eller en kommunal tjänsteinnehavare, på egen hand eller tillsammans.

Exempel:

- Kommunen är den personuppgiftsansvariga, då organiseringsansvaret för en tjänst ligger hos kommunen och ansvaret för behandling av personuppgifter inte har delegerats enligt förvaltningsstadgan.
- Kommunen är den personuppgiftsansvariga, då det slagits fast att ansvaret för behandling av personuppgifter ligger hos kommunen.
- En kommunal myndighet är den personuppgiftsansvariga, om detta föreskrivs i lag (t.ex. miljöförvaltningsmyndigheten).
- En kommunal myndighet är den personuppgiftsansvariga inom en uppgift som hör till kommunens organiseringsansvar, om ansvaret har delegerats enligt förvaltningsstadgan.
- Kommunstyrelsen är i egenskap av arbetsgivare den personuppgiftsansvariga när det kommer till behandling av personalens personuppgifter.

2. Rollen som gemensam personuppgiftsansvarig

Kommunen kan vara gemensam personuppgiftsansvarig, om den fattar beslut om ändamålet och metoderna för behandlingen av personuppgifter tillsammans med någon annan. Rollen som gemensam personuppgiftsansvarig kan basera sig på lag eller på praktiskt samarbete. Rollen som gemensam personuppgiftsansvarig kan också uppstå inom kommunen.

Exempel:

- Kommunen eller en kommunal myndighet är gemensam personuppgiftsansvarig, om detta föreskrivs i lag (t.ex. för informationsresursen för områdesanvändningen och arbetskraftsservicens riksomfattande datalager).
- Kommunen och sociala medietjänster kan vara gemensamma personuppgiftsansvariga inom riktad kommunikation.

3. Kommunens och den personuppgiftsansvarigas uppgifter

Kommunstyrelsens uppgift är att säkerställa att ansvaren för behandling av personuppgifter i kommunen har fastställts, det vill säga att slå fast vem som är den personuppgiftsansvariga i olika situationer. Fullmäktige slår fast hur dataskyddet ska organiseras i förvaltningsstadgan.

Det är den personuppgiftsansvarigas ansvar att se till att dataskyddet förverkligas i all verksamhet. Viktiga uppgiftshelheter är bland annat följande:

- Fastställande av ansvar och uppgifter inom dataskyddsarbetet
- Planering och uppföljning av behandlingen av personuppgifter
- Utbildning av och anvisningar för personal och förtroendevalda
- Information till de registrerade och genomförande av dataskydds rättigheter
- Riskbedömning i anslutning till behandling av personuppgifter
- Hantering av kränkningar av dataskyddet i fråga om personuppgifter
- Utseende av ett dataskyddsombud
- Tillräcklig resursfördelning samt konstaterande av ansvarsskyldighet.

4. Organisandet av rollen som personuppgiftsansvarig

Kommunerna kan slå fast rollerna i förvaltningsstadgan på exempelvis följande två sätt:

Alternativ 1: Kommunen som helhet är den personuppgiftsansvariga; kommunstyrelsen ansvarar för det praktiska organiserandet av dataskyddsarbetet.

Alternativ 2: Kommunstyrelsen och nämnderna är de personuppgiftsansvariga för sina respektive sektorer.

Märk väl att det kan finnas bestämmelser i speciallagstiftningen som avviker från alternativen i fråga om rollen som personuppgiftsansvarig

5. Roller och ansvar inom dataskyddsarbetet

Aktör	Centralt ansvar
Fullmäktige	Fattar beslut om förvaltningsstadgan och reserverar resurser för dataskyddsarbetet.
Kommunstyrelsen	Ansvarar för dataskyddets administration, ekonomi och lagenlighet; ger anvisningar och koordinerar.
Operativa dataskyddsroller	Genomför dataskyddsåtgärder i praktiken och rapporterar om risker och avvikelser.
Personal och förtroendevalda	Följer anvisningar och rapporterar om risker och avvikelser.
Dataskyddsombud	Ger råd, följer upp och rapporterar till ledningen; fattar inte beslut om behandling av personuppgifter.

6. Påföljder av brott mot dataskyddslagstiftningen

Ansaret för behandling av personuppgifter i kommunen består av administrativa, straffrättsliga och skadeståndsrättsliga påföljder. I Finland omfattas myndigheterna för närvarande inte av en administrativ påföljdsavgift, men dataombudsmannen kan använda sig av andra korrigerande befogenheter, och det har föreslagits att påföljdsavgifternas tillämpningsområde ska vidgas i den kommande lagstiftningsreformen, så att även myndigheter omfattas.

De som ansvarar för behandling av personuppgifter kan också fördela ansvaren mellan sig med hjälp av regressrätt och avtalsvillkor. Även de högsta laglighetsövervakarna övervakar att myndigheters och tjänsteinnehavares verksamhet följer lagen.

Utöver de juridiska skyldigheterna är dataskyddet också förknippat med ett etiskt och moraliskt ansvar. Försummelse av dataskyddet kan leda till skador för enskilda individer samt juridiska och anseendemässiga olägenheter för kommunen, vilket understryker vikten av att beakta dataskyddet i kommunens verksamhet.